

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 329/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Kelain-palvelun lakkauttamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna-Leena Mattilan /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 329/2025 vp:

Miten hallitus varmistaa, että lääkärit, jotka kirjoittavat lääkemääräyksiä ilman ansaintatarkoitusta, voivat jatkossakin laatia sähköisiä lääkemääräyksiä ilman pakollisia uusia ja maksullisia järjestelmähankintoja, jos Kelain-palvelu lakkautetaan ja

säilyvätkö paperinen ja puhelimitse annettava lääkemääräys sähköisen lääkemääräyksen rinnalla, jotta lääkemääräyksen laatiminen on mahdollista ilman sähköisiä palveluja?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kela on toteuttanut lääkemääräyksen laatimisen tarkoitetun ammattilaisen käyttöliittymän eli Kelain-palvelua vuodesta 2017 lähtien, jolloin tuli pakolliseksi laatia kaikki lääkemääräykset sähköisesti poikkeustilanteita lukuun ottamatta (laki sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain muuttamisesta 251/2014). Kyseisessä muutoslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 219/2013) todetaan, ettei markkinalähtöisesti ollut toteutettu palveluja, jonka avulla lääkäriillä olisi mahdollisuus kirjoittaa lääkemääräyksiä myös itsenäisesti ilman terveydenhuollon organisaation potilastietojärjestelmää. Siten sähköisen lääkemääräyksen tullessa pakolliseksi oli luotava palvelu, jolla sähköisiä lääkemääräyksiä voidaan kirjoittaa. Itsenäisten lääkärien kirjoittamien lääkemääräysten lukumäärän arvioitiin olleen niin pieni, että se ei ilmeisestikään ollut mahdollistanut toimivaa liiketoimintamallia.

Kelan velvollisuudesta toteuttaa Kelain-palvelu säädetään nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetussa laissa (703/2023). Ehdotus Kelaimen lakkauttamisesta on tarkoitus sisällyttää hallituksen esitykseen eduskunnalle eurooppalaista terveystietoaaluetta koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta täydentäväksi sääntelyksi. Hallituksen esityksen luonnos on ollut lausuttavana keväällä 2025, ja esitys oli tarkoitus antaa eduskunnalle budjettilakien aikataulussa syyskuussa 2025. Hallituksen esityksen antaminen eduskunnalle kuitenkin viivästyy siten, että esitys annettaisiin vasta kevätkaudella 2026. Vastaavasti lain voimaantulo ja Kelaimen lakkauttaminen toteutuisivat vasta myöhemmin, ei vielä 1.1.2026 kuten lausunnolla olleen esitysluonnoksen mukaan oli tarkoitus.

Kelan toteuttamaa Kelain-palvelua ehdotetaan lakkautettavaksi, koska lääkkeen määräämiseen tarkoitettujen palvelujen markkinatilanteessa on tapahtunut muutos. Siten Kelaimen ylläpidon jatkaminen ei olisi ongelmaton kilpailuoikeudellisten vaatimusten kannalta. Lisäksi kilpailuoikeudelliset rajoitukset liittyvät EU:n valtiontukisäännöksiin, joiden mukaan julkiseen rahoitukseen perustuvalla toiminnalla ei saa vääristää markkinoiden toimintaa. Lääkäreiden käyttöön on saatavilla Duodecimin toimesta sovellus, jonka avulla voi laatia lääkemääräyksiä silloin, kun on kyse lääkemääräysten laatimisesta ilman ansaintatarkoitusta. Lisäksi markkinoille voi tulla muitakin vastaavia sovelluksia. Kela kehittää Kanta-palvelun liittymismallia niin, että sovelluksen voi liittää Kanta-palveluihin ilman toimimista minkään palvelunantajan lukuun.

Nykytilanteessa saatavilla oleva Duodecimin toteuttama sovellus on käytössä vain Duodecimin jäsenille, mutta tarkoituksena on, että jatkossa sitä voivat käyttää kaikki laillistetut lääkärit ammattioikeutensa pohjalta. Siten lääkäreiden käytössä on jatkossakin sovellus, jonka avulla ammattioikeuden perusteella voi lääkemääräyksiä laatia. Kuten alkuperäisen hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, maksuttomuus ei ole ollut pääasiallinen lähtökohta Kelaimen toteutukselle vaikkakaan Kela ei ole perinyt Kelaimen käytöstä maksua.

Mahdollisuudesta laatia lääkemääräys kirjallisesti tai puhelimitse säädetään sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007), eikä tähän olla esittämässä muutosta. Läkemääräyksen voi jatkossakin laatia kirjallisesti tai puhelimitse, jos sähköinen määrääminen ei ole teknisen häiriön vuoksi mahdollista taikka jos lääkeshoidon tarve on kiireellinen eikä lääkemääräystä voi olosuhteiden poikkeuksellisuuden vuoksi tai muusta erityisestä syystä laatia sähköisesti.

Helsingissä 23.10.2025

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso